

POSTANOWIENIE

Dnia 22 czerwca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Kozłowska

SSN Barbara Myszka

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z powództwa Gminy W.
przeciwko A. D.
przy uczestnictwie interwenienta ubocznego W. Parku Technologicznego S.A. o
nakazanie,
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 22 czerwca 2016 r.
na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Sąd Okręgowy w W.
postanowieniem z dnia 14 stycznia 2016 r.,

"1. Czy wyznaczony przez Sąd postanowieniem wydanym w trybie art. 1049 § 1 k.p.c. termin na wykonanie przez dłużnika czynności zastępowalnej rozpoczyna bieg z dniem doręczenia dłużnikowi powyższego postanowienia, czy z dniem uprawomocnienia się tego postanowienia?

2. Czy do kosztów postępowania niezbędnych do celowego dochodzenia praw (art. 98 § 1 k.p.c.) zaliczają się koszty wykonania przez wierzyciela czynności, do wykonania której został on umocowany na koszt dłużnika postanowieniem Sądu wydanym w trybie art. 1049 § 1 k.p.c., jeżeli wykonanie tej czynności przez wierzyciela nastąpiło po nadaniu przez Sąd klauzuli wykonalności powyższemu postanowieniu, lecz przed uprawomocnieniem się postanowienia Sądu wyznaczającego dłużnikowi termin na wykonanie tej czynności?"

odmawia podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 27 lutego 2015 r. oddalił powództwo Gminy W. o nakazanie pozwanej A. D., aby opuściła, opróżniła i wydała stronie powodowej część hali W-7 o powierzchni 1000 m² położonej w W. przy ulicy F., zasądził od pozwanej na rzecz interwenienta ubocznego W. Parku Technologicznego Spółki Akcyjnej 202.950 zł tytułem zwrotu kosztów wykonania zabezpieczenia oraz zniósł koszty postępowania między stronami w pozostałym zakresie. Podstawę tych rozstrzygnięć stanowiły następujące ustalenia i wnioski.

Zawarta przez strony w dniu 13 września 2005 r. umowa najmu części hali fabrycznej objętej żądaniem pozwu został rozwiązana, w związku z czym po stronie pozwanej powstał obowiązek wydania powódce przedmiotu najmu. W. Park Technologiczny Spółka Akcyjna przystąpiła do strony powodowej w charakterze interwenienta ubocznego wskazując, że uzyskała prawo użytkowania wieczystego gruntu, na którym została posadowiona przedmiotowa hala oraz własność tego budynku na podstawie umowy zawartej w dniu 7 grudnia 2011 r. w formie aktu notarialnego.

W toku procesu powódka uzyskała zabezpieczenie dochodzonego roszczenia. Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 9 kwietnia 2014 r. nakazał pozwanej, aby opuściła, opróżniła i wydała stronie powodowej część hali W-7 o powierzchni 1000 m² położonej w W. przy ulicy F. [...], przy zachowaniu zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz właściwej koordynacji prac budowlanych prowadzonych w tym obiekcie z pracami demontażowymi maszyn podlegających usunięciu; jednocześnie zobowiązał interwenienta ubocznego, będącego właścicielem hali W-7, do podjęcia stosownych działań koordynacyjnych. Postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2014 r. wyznaczył pozwanej czternastodniowy termin do wykonania obowiązku wynikającego z tytułu zabezpieczenia, liczony od dnia doręczenia postanowienia, zaś po bezskutecznym upływie powyższego terminu, postanowieniem z dnia 27 maja 2014 r. umocował interwenienta ubocznego do wykonania tego obowiązku na koszt pozwanej. Interwenient uboczny zdemontował dwie wielkogabarytowe frezarki znajdujące się w hali W-7, ponosząc z tego tytułu koszty w wysokości 202.950,00 zł.

Sąd Rejonowy wskazał, że skoro wydane w toku procesu postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia zostało wykonane, to - stosownie do art. 316 § 1 k.p.c. – powództwo nie mogło zostać uwzględnione. W następstwie spełnienia świadczenia przez pozwaną przed zamknięciem rozprawy dochodzone roszczenie wygasło; zaspokojenie roszczenia wywołuje skutek materialnoprawny prowadzący do oddalenia powództwa z powodu jego bezzasadności również w sytuacji, gdy powództwo nie zostało cofnięte. Sąd Rejonowy uznał za usprawiedliwione żądanie interwenienta ubocznego zasądzenia na jego rzecz od pozwanej kosztów wykonania.

Interwenient uboczny zaskarżył apelacją powyższy wyrok w części oddalającej powództwo oraz orzekającej o wzajemnym zniesieniu kosztów procesu.

Pozwana wniosła natomiast zażalenie na rozstrzygnięcie zasądzające od niej na rzecz interwenienta ubocznego koszty wykonania zabezpieczenia.

Sąd Okręgowy, na skutek apelacji interwenienta ubocznego, wyrokiem częściowym z dnia 14 stycznia 2016 r. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w ten sposób, że uwzględnił powództwo, zaznaczając, że obowiązek objęty żądaniem pozwu został wykonany.

Przystępując zaś do rozpoznania zażalenia pozwanej na orzeczenie w przedmiocie kosztów postępowania zabezpieczającego, Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na fakt, że wykonanie zastępcze czynności na koszt dłużnika nastąpiło przed uprawomocnieniem się postanowienia z dnia 25 kwietnia 2014 r., którym określono pozwanej – na podstawie art. 1049 k.p.c. – czternastodniowy termin do wykonania czynności zastępowalnej. W związku z powyższym powziął wątpliwości, którym dał wyraz w zagadnieniach prawnych przedstawionych Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, zgodnie z którym podjęcie uchwały rozstrzygającej zagadnienie prawne przedstawione przez sąd drugiej instancji, stanowi - ze względu na jej wiążący charakter (art. 390 § 2 k.p.c.) - wyjątek od zasady samodzielnego rozstrzygania sprawy przez sąd właściwy. Z tego względu wskazuje się na potrzebę ścisłej wykładni przesłanek stosowania art. 390 k.p.c. (zob. m.in. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu

Najwyższego z dnia 30 marca 1999 r., III CZP 62/98, OSNC 1999, nr 10, poz. 166 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 listopada 2008 r., III CZP 21/08, nie publ.; z dnia 29 października 2009 r., III CZP 79/09, nie publ. i z dnia 12 stycznia 2010 r., III CZP 106/09, nie publ.). Podkreśla się przy tym, że przedmiotem zagadnienia prawnego może być jedynie taka poważna wątpliwość prawna, której wyjaśnienie w formie uchwały jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy przez sąd drugiej instancji. Sąd ten jest obowiązany szczegółowo wyjaśnić, na czym polegają jego wątpliwości i dlaczego uważa je za poważne; powinien również wykazać, że wątpliwości te pozostają w związku przyczynowym z rozstrzygnięciem środka odwoławczego. Przytoczone w tym zakresie argumenty podlegają rozważeniu przez Sąd Najwyższy, który w pierwszej kolejności bada, czy spełnione zostały warunki do podjęcia uchwały (por. m.in. uzasadnienia postanowień Sądu Najwyższego: z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, nie publ.; z dnia 30 maja 2003 r., III CZP 30/03, nie publ.; z dnia 14 listopada 2006 r., III CZP 84/06, nie publ.; z dnia 20 listopada 2009 r., III CZP 90/09, nie publ. i z dnia 22 października 2010 r., III CZP 80/10, nie publ.).

Stwierdzenie, czy zachodzi potrzeba rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy zagadnienia prawnego wymaga uprzedniego wstępnego rozważenia zarzutów podniesionych w środku zaskarżenia oraz możliwych kierunków rozstrzygnięcia sprawy w zależności od sposobu rozstrzygnięcia poważnych wątpliwości leżących u podłoża tego zagadnienia. Oceny takiej dokonuje sąd drugiej instancji; w ten sposób może on wykazać, że rozstrzygnięcie poważnych wątpliwości prawnych ujętych w zagadnieniu prawnym ma znaczenie dla wyniku sprawy. Gdyby sąd drugiej instancji nie miał obowiązku przeprowadzenia wstępnej oceny środka zaskarżenia - pod kątem celowości pytania prawnego - musiałby jej dokonać Sąd Najwyższy, a to nie mieści się w jego ustawowej roli określonej w art. 390 k.p.c. (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 30 marca 2011 r., III CZP 1/11, nie publ.; z dnia 18 marca 2010 r., II PZP 2/10, nie publ. i z dnia 14 marca 2014 r., III CZP 132/13, nie publ.).

Należy również podkreślić, że zagadnienie prawne przedstawione do rozstrzygnięcia nie może sprowadzać się do pytania o możliwy sposób rozstrzygnięcia sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia

22 października 2009 r., III CZP 75/09, nie publ.). Nie jest bowiem rolą Sądu Najwyższego zastępowanie sądu meriti w procesie decyzyjnym, obejmującym ocenę prawną stanowiącą podstawę rozstrzygnięcia (zob. postanowienia Sadu Najwyższego: z dnia 20 maja 2005 r., III CZP 14/05, nie publ. oraz z dnia 4 grudnia 2009 r., III CZP 101/09, nie publ.).

Sąd Okręgowy wskazał, że potrzeba rozstrzygnięcia pierwszego z przedstawionych zagadnień prawnych wiąże się z wątpliwościami dotyczącymi określenia początku biegu terminu wyznaczonego przez sąd egzekucyjny na podstawie art. 1049 § 1 k.p.c.; w świetle tego przepisu, nie jest jasne, czy termin ten może rozpocząć bieg przed uprawomocnieniem się wydanego na jego podstawie postanowienia.

Sąd Okręgowy wprawdzie zaznaczył, że na tak postawione pytanie można udzielić odpowiedzi zarówno negatywnej jak i pozytywnej, jednak nie przedstawił argumentacji mogącej prowadzić do takiej rozbieżności. Opowiedział się natomiast jednoznacznie za drugim z przedstawionych alternatywnie rozwiązań. Podkreślił, że wniosek taki wynika z art. 360 k.p.c., wiążącego wszelkie skutki postanowień z chwilą ich ogłoszenia lub podpisania sentencji. Uznał, że reguła ta ma – z mocy art. 13 § 2 k.p.c. – zastosowanie do postanowienia wyznaczającego dłużnikowi termin do wykonania czynności zastępowalnej określonej w tytule zabezpieczenia. Zwrócił przy tym uwagę, że z całokształtu przepisów części trzeciej kodeksu postępowania cywilnego można wywieść zasadę, zgodnie z którą postanowienia wydane w postępowaniu egzekucyjnym stają się zasadniczo skuteczne i wykonalne od chwili ich wydania; tylko w wypadkach wyraźnie wskazanych przez ustawodawcę skutki wynikające z tych postanowień powstają z chwilą ich uprawomocnienia się (np. art. 852 § 3, art. 952, art. 998, art. 1028 § 4 k.p.c.).

Sąd Okręgowy odnotował, że w doktrynie zaprezentowany został pogląd odmienny, wskazujący, iż początek biegu terminu wyznaczonego dłużnikowi w pierwszym stadium postępowania, określonym w art. 1049 § 1 k.p.c., liczyć się od dnia uprawomocnienia się postanowienia sądu; nie przytoczył jednak przesłanek usprawiedliwiających to zapatrywanie. W istocie zatem motywem przedstawienia wątpliwości ujętych w pytaniu pierwszym było uzyskanie aprobaty dla jednoznacznego stanowiska Sądu Okręgowego, a nie konieczność wyjaśnienia

poważnych wątpliwości prawnych. Okoliczność ta wyłącza możliwość udzielenia odpowiedzi na to pytanie (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 18 czerwca 2015 r., III CZP 30/15, nie publ.; z dnia 28 stycznia 2016 r., III CZP 105/15, nie publ. oraz z dnia 16 czerwca 2016 r., III UZP 7/16, nie publ.); czyni też bezprzedmiotowym udzielenie odpowiedzi na pytanie drugie, które – w ocenie Sąd drugiej instancji – zasadniczo miałoby znaczenie jedynie w razie uznania, że dopiero uprawomocnienie się postanowienia wyznaczającego termin do zastępczego wykonania czynności uruchamia bieg tego terminu.

Należy również zauważyć, że Sąd Okręgowy nie wyjaśnił, dlaczego wątpliwości ujęte w pytaniu drugim powiązane zostały z potrzebą wykładni art. 98 § 1 k.p.c. Koszty wykonania przez wierzyciela czynności zastępowalnej na podstawie tytułu zabezpieczenia nie należą do kosztów niezbędnych do celowego dochodzenia praw i celowej obrony w postępowaniu rozpoznawczym, lecz stanowią koszty postępowania zabezpieczającego podlegające rozliczeniu na podstawie art. 745 k.p.c.

Skoro Sąd Okręgowy wyraził swoje przekonanie co do słuszności rozstrzygnięcia przedstawionych wątpliwości prawnych i oczekuje jedynie jego legitymizowania przez Sąd Najwyższy, to uzasadnione jest wydanie postanowienia odmawiającego podjęcia uchwały.

Nie podważając trafności wywodów zaprezentowanych przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu przedstawionych pytań, wypada zauważyć, że ocena zasadności zażalenia pozwanej wymaga odniesienia się do prawidłowości postępowania zabezpieczającego przeprowadzonego w toku niniejszej sprawy. Należy przy tym podkreślić, że obowiązek wydania nieruchomości, a więc świadczenia polegającego na „daniu” (*dare*), a nie podjęcia określonej czynności (*facere*), podlega wykonaniu na podstawie art. 1046 k.p.c. przez komornika sądowego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 1971 r., II CZ 16/71, OSNCP 1971, nr 9, poz. 162); w konkretnym stanie faktycznym postępowanie zmierzające do wykonania zabezpieczenia zostało przeprowadzone w całości na podstawie art. 1049 k.p.c. Kwestia ta pozostała poza zakresem rozważań Sądu Okręgowego, który - rozpoznając zażalenie pozwanej,

kwestionujące zasadność zasądzenia od niej na rzecz interwenienta ubocznego kosztów postępowania zabezpieczającego - winien rozważyć materialnoprawną podstawę żądania obciążenia skarżącej tymi kosztami niezależnie od podniesionych przez nią zarzutów.

Z tych względów na podstawie art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 499 ze zm.) orzeczono, jak w sentencji.

kc

db